

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

'ANAYASA MAHKEMESİNE MÜRACAAT NEDENİ:

4638 sayılı Yasa ile 3201 sayılı Yasanın emniyet teşkilatındaki terfi ve atamaları düzenleyen 55. maddesinde değişiklik yapılmış ve önceki 55. madde hükmüne güvenerek sayılan koşulları yerine getiren ve getirmek üzere olan kişilerin kazanılmış haklarını korunmaya yönelik de iptale konu edilen geçici 20. madde hükmü getirilmiştir. Dolayısıyla geçici 20. madde hükmünün daha iyi değerlendirilebilmesi için, öncelikle 3201 sayılı Yasanın 55. maddesinin 4638 sayılı Yasa öncesi ve sonrası halinin incelenmesi gerekmektedir.

A- 4638 sayılı Yasa Öncesi Durum;

1) 14.1.1988 günlü, 311 sayılı KHK'nin 17. maddesiyle 55. maddede yapılan değişiklik; polis amirlerinin tahsil durumları itibarıyla 4 yıl ve daha yukarı yüksek öğrenimlilerinin (A), diğer yüksek öğrenimlilerinin (B), Lise öğrenimlilerinin (C), Orta öğrenimlilerinin (D) grubunu oluşturacağı hükme bağlanmıştır.

2) 29.5.1991 günlü, 3748 sayılı Kanunun 1. maddesiyle 55. maddede yapılan değişiklik; polis amirlerinden, polis akademisi mezunları, polis akademisi mezunu sayılanlar, Emniyet Genel Müdürlüğüne eleman yetiştirmek üzere okutulan burslular hariç en az 4 yıllık yükseköğrenim kurumlarından mezun olanlar ile 4 yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olan polis memurlarından en az 6 aylık komiser yardımcılığı kursunu başarı ile bitirmiş olanların (A), diğer polis amirlerinin (B) grubunu oluşturacağı belirtilmiştir.

3) 12.7.2000 günlü, 611 sayılı KHK'nin 1. maddesiyle 55. maddede yapılan değişiklik; polis amirlerinden Polis Akademisi mezunları, Polis Akademisi mezunu sayılanlar ile Emniyet Genel Müdürlüğüne eleman yetiştirmek üzere Polis Akademisi bünyesinde en az 4 yıllık fakülte ve yüksek okullarından mezun olanların (A), komiser yardımcılığı kursunu başarıyla bitirmiş olanların (B) grubunu oluşturacağı hükme bağlanmıştır.

B) 4638 sayılı Yasa ile Yapılan Değişiklik;

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 6.4.2001 günlü, 4638 sayılı Yasanın 1. maddesi ile değişik 55. maddesinde, polis amirlerinden Polis Akademisi mezunları, Polis Akademisi mezunu sayılanlar ile Emniyet Genel Müdürlüğüne eleman yetiştirmek üzere Polis Akademisi bünyesinde en az dört yıllık fakülte ve yüksek okullarından mezun olanların (A), komiser yardımcılığı kursunu başarıyla bitirmiş olanların (B) grubunu oluşturacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere 4638 sayılı Yasa öncesinde, dört yıllık yüksek öğretim kurumlarından mezun olan polis memurlarından en az altı aylık komiser yardımcılığı kursunu başarıyla tamamlamış olanların (A) grubu polis amiri olmaları mümkün iken, 4638 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik ile bu yol kapatılmış bulunmaktadır.

Ancak,4638 sayılı Yasa öncesinde (A) grubu polis amiri olabilmek için gerekli koşulları yerine getirmek üzere olan kişilerin kazanılmış haklarının korunmasına yönelik olarak da 3201 sayılı Yasa'ya geçici 20. madde eklenmiştir.

İptale konu geçici 20. maddenin ilk halinde; 'kanunun yürürlüğe girdiği 24.01.2001 tarihinden önce dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olan ve komiser yardımcılığı kursunu bitirenlerin (A) grubu polis amiri olarak değerlendirileceği' belirtilmiş olduğundan, 21.04.2001 tarihinde komiser yardımcılığı kursunda olanların bu tarihte kursu henüz bitirmemiş olmaları, sebebiyle davalı idarece bu kişiler kapsam dışında bırakılmış, açılan bir davada Konya 1. İdare Mahkemesince verilen 24/03/2005 tarihli kararla geçici 20. maddede yer alan; 'dört yıllık yüksek öğretim kurumlarından mezun olarak komiser yardımcılığı kursunu bitirenler...' ibaresinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiş, bunun üzerine Anayasa Mahkemesinin 07/02/2008 tarih ve E.2005/38, K.2008/53 sayılı kararıyla anılan maddede yer alan 'dört yıllık yüksek öğretim kurumlarından mezun olarak komiser yardımcılığı kursunu bitirenler...' ibaresi; 'Bu durumda, komiser yardımcılığı kursuna devam etmekte iken çıkarılan 4638 sayılı Yasa ile Emniyet Teşkilatı Kanununa eklenen geçici 20. maddede komiser yardımcılığı kursunu bitirenlerin (A) grubunda değerlendirileceği yolundaki düzenlemenin kapsamına anılan yasanın yürürlüğe girdiği tarihte komiser yardımcılığı kursuna devam edenlerin alınmamış olması hukuk güvenliği ilkesine aykırılık oluşturduğu...' gerekçesiyle iptal edilmiş, iptal kararı sonrasında 21/04/2001 tarihinde komiser yardımcılığı kursunu bitirip (B) grubu polis amirliğine atanmaların açtıkları davalarda ilk derece Mahkemelerince verilen iptal kararları Danıştay 12. Dairesince bozulmuş, Gaziantep 1. İdare Mahkemesinin iptal kararında ısrar etmesi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 16/09/2009 tarih ve E.2009/595, K.2009/1708 sayılı kararıyla; yukarıda anılan Anayasa Mahkemesi kararından, kararın gerekçesinde belirtilen hususlardan ve Yasa koyucu tarafından Anayasa Mahkemesince belirtilen süre içerisinde düzenleme yapılmamasından hareketle davalı idarenin temyiz isteminin reddi ile ısrar-iptal kararının onanmasına karar verilmiş, ilk derece Mahkemeleri de bu karar doğrultusunda kanunun yayımı tarihinde kursta olanların açtıkları davalarda iptal kararları vermiştir.

İş bu dava ise; geçici 20. maddenin yürürlüğe girdiği 21/04/2001 tarihinden önce 1999 yılında komiser yardımcılığı kursunu bitirmiş, ancak bu tarihte dört yıllık yüksek öğretime devam eden davacının, 4638 sayılı Yasanın yürürlüğe girmesinden yaklaşık 45 gün sonra dört yıllık okuldan mezun olması ve Anayasa Mahkemesinin belirtilen kararı sonrasında gelişen ve yukarıda belirtilen hukuki durum üzerine (A) grubu polis amiri olmak için yapmış olduğu başvurunun, geçici 20. maddeye dayanılarak reddedilmesi üzerine anılan işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

4638 sayılı Yasa yürürlüğe girmeseydi, davacının 45 gün sonra 3201 sayılı Yasanın o tarihte yürürlükte olan 55. maddesi uyarınca (A) grubu polis amiri olarak atanacağı konusunda her hangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Zira davacı (A) grubu polis amiri olabilmek için gerekli koşullardan ilkinin; 1999 yılında komiser yardımcılığı kursunu bitirmek suretiyle yerine getirmiş, ikinci koşul olan dört yıllık yüksek öğretim kurumundan mezun olma koşulunu ise bitirme aşamasına gelmiş, nitekim 45 gün sonrada bu koşulu tamamlamıştır. Davacının kendiliğinden değil, 3201 sayılı Yasanın o tarihte geçerli olan 55. maddesi hükmüne dayanarak bu yola girdiği açıktır. Mevcut Yasa maddesine güvenerek bu yola girmiş ve belli bir aşamaya gelmiş olan davacının 4638 sayılı Yasa ile 3201 sayılı Yasanın 55. maddesinde yapılan değişiklik ile (A) grubu polis amiri olmak imkanı kalmamış, bir başka anlatımla davacı ve davacıyla aynı pozisyonda olanlara (A) grubu polis amiri olma yolu kapatılmıştır. Öyleyse davacı ve davacı ile aynı hukuki durumda olan kişilerin durumları ne olacaktır' Bu aşamada

3201 sayılı Yasaya 4638 sayılı Yasayla eklenen geçici 20. madde hükmünün değerlendirilmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesinin sözü edilen K.2008/53 sayılı kararında belirtildiği üzere '...yasanın yürürlüğe girdiği tarihte komiser yardımcısı kursuna devam edenlerin yasa kapsamına alınmamış olması ...' nasıl hukuki güvenlik ilkesine aykırılık taşıyor ise, aynı şekilde 'yasanın yürürlüğe girdiği tarihte komiser yardımcısı kursunu bitiren ve dört yıllık yüksek öğretime devam edenlerin...' yasa kapsamına alınmaması da bir eksikliktir. İptale konu edilen geçici 20. maddede yer alan; 'bulunduğu rütbede dört yıllık yükseköğretim kurumlarından mezun olup' şeklindeki ibare , o tarihte henüz mezun olmamış olan davacıyı kapsamadığından, bir başka anlatımla geçici 20. maddedeki bu ibareler (A) grubu polis amiri olmak için gerekli koşulları yerine getirme sürecine giren ve mevcut yasal düzenlemeye güvenerek haklı bir beklenti içerisinde bulunan davacının hakkını koruyucu olacak şekilde düzenlenmediğinden ya da geline nokta davacının (A) grubu polis amiri olarak atanmasına engelin geçici 20. maddede yer alan ibareler olduğundan, ihtilafa uygulanacak maddenin geçici 20. maddede yer alan ibareler olması sebebiyle anılan ibarelerin Anayasanın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali gerekmektedir.

ANAYASAYA AYKIRILIK SEBEPLERİ :

1-) ANAYASANIN 2. MADDESİ YÖNÜNDEN : Anayasanın 2. maddesinde; 'Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir' hükmüne yer verilmektedir. Hukuk Devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu, adil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmekle kendisini yükümlü sayan, bütün işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir. Hukuk devleti, devletin tüm organlarının (yasama organı da dahil), hukuk kuralları ile öncelikle kendisini bağlı sayan bir devlettir. Bu bağlamda yasa koyucunun yasal düzenlemeler yaparken ki takdiri sınırsız ve keyfi olmayıp, hukuk devleti ilkeleriyle sınırlıdır. Hukuk devleti ilkeleri de doktrinde değişik şekillerde dile getirilmiş olup, bunlardan birisi de hukuki güvenlik ilkesidir. (Doç. Dr.Bahtiyar Akyılmaz-İdare Hukuku Sayram Yayınları-Konya 2003)

HUKUKİ GÜVENLİK İLKESİ: Hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenlik sağlayan bir yapılanma olup, bunu gerçekleştirirken de devlet görevlerinin belirli kurallar içinde yürütülmesi amaçlanmıştır. Daha açık bir anlatımla hukuk devleti anlayışı, bir ülkede yerleşmiş hukuk düzenine yalnız yönetilenlerin değil yönetiminde uymasını gerektirecek kurallar bütünüdür. Bu ilkenin bir anlam kazanabilmesi için, o ülkede egemen olan hukukun yönetilenlere, devlete karşı da hukuk güvenliği sağlaması boyutunun da gerçekleşmesi gerektiği tartışmasızdır. Böylelikle devlet, toplum yaşamını düzenlerken ortaya koyduğu ilkelerle kişilerde tam bir güven duygusu yaratacak, onlara hukuk kurallarının tam anlamıyla geçerli olduğu ve toplumun bütün unsurlarıyla birlikte uyum içinde yürüdüğünü gösteren bir güven ortamını tesis edecektir. (Danıştay) 1, 1.D.12.06.1995, K: 1995/1861 D. Dergisi 5.90.1180-1181)

Hukuki güvenlik, devlet faaliyetlerinin önceden 'öngörülebilir' 'tahmin edilebilir' olmasını gerektirir. Bu sebeple devlet faaliyetleri önceden hukuk kuralları ile düzenlenmeli ve mümkün olduğunca hukuki istikrar sağlanmalıdır. Diğer taraftan idarenin tek yanlı işlem yapma üstünlüğüne karşı, güvence niteliğindeki kurallarla (bireylere katılma, dinlenilme ve savunma hakkı gibi haklar tanınarak) birey ile idare arasında denge sağlamaktır.

Ayrıca İdare, bireyin haklı beklentilerine uygun davranmalıdır. Zira kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirebilmesi, devlete güven duyması ancak hukuki güvenliğin sağlandığı bir hukuk devleti düzeninde mümkün olabilecektir. (Doç. Dr. Bahtiyar Akyılmaz idare Hukuku-Sayram Yayınları-2003 Konya)

Maddi olay ile hukuki güvenlik ilkesi birlikte değerlendirildiğinde;

Davacının (A) grubu polis amiri olabilmesi için 3201 sayılı Yasanın o tarihte geçerli olan 55. maddesine göre iki koşulu yerine getirmesi gerektiği, bu koşulların; komiser yardımcılığı kursunu bitirmek ile dört yıllık yüksek öğretimden mezun olmak olduğu, devletin koyduğu mevcut kurallarını davacının ciddiye aldığı, bunun için komiser yardımcılığı kursunu tamamladığı dört yıllık yüksek öğretimi ise bitirme aşamasına geldiği görülmektedir. Eğer 4638 sayılı Yasa yürürlüğe girmeseydi davacının 45 gün sonra (A) grubu polis amiri olarak atanacağı rahatlıkla söylenebilirdi. Davacının (A) grubu polis amiri olarak atanmasına 45 gün kala gerekli olan koşulları değiştirmek, bunu yaparken de davacının önceki koşulları gerçekleştirebilmek için yapmış olduğu gayreti ve sarfetmiş olduğu emeği dikkate almamak, Devlete olan güveni zedeler.

Bilindiği üzere hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Bu sebeple, geçici 20. maddede yer alan ve iptale konu edilen ibarelerin Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

2-) ANAYASANIN 10. MADDESİ YÖNÜNDEN : Anayasanın 10. maddesinde 'Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım, gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet Organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar' hükmüne yer verilmiştir. Buna göre yasa koyucu düzenlemeler yaparken, aynı konumda olanların farklı haklardan yararlanı hale gelmemelerine özen göstermek zorundadır.

4638 sayılı Yasa yürürlüğe girdiğinde (A) grubu polis amiri olabilmek için gerekli olan koşulları yerine getirme sürecinde iki ayrı grubun bulunduğu görülmektedir. Bunlardan ilki; dört yıllık yüksek öğrenimi bitirmiş, ancak henüz komiser yardımcılığı kursunu bitirmemiş olanlardır. Bu kişilerin açtıkları davalar neticesinde geçici 20. maddenin ilgili ibarelerinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiği ve bu kişilerin Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu kararı sonrasında (A) grubu komiser olarak atandığı açık ve ihtilafsızdır. İkinci grubu oluşturan kişiler ise; komiser yardımcılığı kursunu bitiren ve dört yıllık yüksek öğretimi bitirme aşamasında olan kişilerdir ki, bu kişiler dört yıllık yüksek öğrenimi bitirdiği halde iptali istenen ibarenin varlığı sebebiyle (A) grubu komiser olarak atanamamaktadırlar. 4638 sayılı Yasa öncesinde her iki grupta bulunan kişiler aynı maddi ve hukuki durumlarının aynı olduğu görülmektedir. Ancak Anayasa Mahkemesinin yukarıda sözü edilen K.2008/53 kararı ile Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulunun K.2009/1708 sayılı kararı sonrasında iki grub arasındaki eşitliğin kalktığı söylenebilir.

Bilindiği üzere 'Yasa önünde eşitlik ilkesi' hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı,

aynı durumda bulunanlar kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Buna göre; 4638 sayılı Yasa öncesinde bir madalyonun iki yüzü pozisyonunda olan bu iki grup arasında hukuksal bir eşitlik var iken ortaya çıkan yeni hukuksal durum karşısında bu eşitliğin bozulduğu, sözü edilen ibarelerin Anayasa Mahkemesince iptali halinde eşitliğin tekrar sağlanacağı kuşkusuzdur.

Bu sebeple, geçici 20. maddenin ilgili ibarelerinin Anayasanın 10. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ : Açıklanan nedenlerle 3201 sayılı Yasanın 4638 sayılı Yasanın 5. maddesi ile getirilen geçici 20. maddesinde yer alan 'bulunduğu rütbede dört yıllık yüksek öğretim kurumundan mezun olup, ...' ibaresinin Anayasanın 2. ve 10. maddelerine aykırılık teşkil ettiği gerekçesi ile iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine itirazın gidilmesine, dava dosyasının tüm belgeleriyle onaylı suretlerinin dosya oluşturularak karar aslı ile birlikte Anayasa Mahkemesine sunulmasına, iş bu karar ile dosya suretinin Yüksek Mahkemeye ulaşmasından itibaren beş ay karar verilinceye kadar davanın bekletilmesine 24/09/2010 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."